

Bevezetés

Az Európai Unió kohéziós politikája a közösségi politikák egyike, a közösség belső fejlesztési politikája, a pénzügyi szolidaritás eszköze. A kohéziós politika a gazdasági, szociális és területi kohézió EUMSZ-ben rögzített célját kívánja elősegíteni. E hatás eléréséhez azonban mindenekelőtt az egyes országok és régiók közötti fejlődésbeli különbségek kiegyenlítésére van szükség oly módon, hogy a hosszú távú gazdasági növekedés feltételei ott is létrejöjjenek, ahol az egy főre eső jövedelem a legalacsonyabb. Ebben az értelemben a kohéziós politika fő feladata a régiók közötti reálkonvergencia folyamatának felgyorsítása és megkönnyítése. Ennek valóságos szükségességét bizonyítják a tagországok között mutatkozó aránytalanságok az egy lakosra eső termelés, jövedelmek tekintetében, azonban különbségek mutatkoznak a szociális fejlettségi oldalt vizsgálva is (életkilátások, képzettségi és szociális mutatók stb.).¹

A szakpolitika végrehajtásában számos alapvető elv gyakorlati alkalmazása fontos szerepet játszik: többszintű kormányzás, partnerség, addicionalitás, területiség vagy hatékony közpénzfelhasználás követelménye. A kohéziós politika integrált megközelítése és a többszintű kormányzás a szakpolitikák optimalizálásával hatékonyabb és hatásosabb beruházásokat és fejlesztéseket eredményez.² Ez azonban csak partnerségben és az érdekeltek együttműködésével valósítható meg. Intelligens és koordinált menedzsmentmegközelítéssel³ a projektek egymásra épülése és egymást erősítő hatása javítja a program végrehajtásának hatékonyságát,⁴ biztosítja a rendelkezésre álló források optimális (vagy ahhoz közelítő) felhasználását.

A kohéziós politika olyan beruházásokat ösztönöz, amelyek bár társadalmi, gazdasági, szociális vagy területi szempontból fontosak, támogatás hiányában nem valósulnának meg⁵ több lépésből álló többéves fejlesztési programok végrehajtási folyamatában. A források hatékony, szabályos és eredményes felhasználása közös érdekünk.

Az európai gazdasági kormányzással és az európai stratégiai prioritásokkal való szoros kapcsolat, a makrogazdasági, előzetes és jogállamisági feltételrendszer, a tematikus koncentráció és a teljesítményösztönzők mind az eredményesebb forrásfelhasználást hivatottak segíteni.

¹ Medve-Bálint Gergő: Az EU kohéziós politikájának versenyképességi fordulata és következményei. *EU Mozaikok*, (2019), 8. 6.

² Attila Béres – György Jablonszky – Tamás Laposa – Györgyi Nyikos: Spatial Econometrics. Transport Infrastructure Development and Real Estate Values in Budapest. *Regional Statistics*, 9. (2019), 2. 1–17.; Györgyi Nyikos – Tamás Laposa – Attila Béres: Micro-Economic Effects of Public Funds on Enterprises in Hungary. *Regional Studies, Regional Science*, 7. (2020), 1. 346–361.

³ Sasvári Péter: Rendszerszemlélet és rendszerelmélet. In Sasvári Péter (szerk.): *Rendszerelmélet*. Budapest, Dialóg Campus, 2020. 33–49.

⁴ Gergő Medve-Bálint – Vera Šćepanović: EU Funds, State Capacity and the Development of Transnational Industrial Policies in Europe's Eastern Periphery. *Review of International Political Economy*, 27. (2020), 5. 1063–1082.

⁵ Györgyi Nyikos – Gábor Soós: The Hungarian Experience Using Cohesion Policy Funds and Prospects. In Ida Musiałkowska – Piotr Idczak – Oto Potluka (szerk.): *Successes & Failures in EU Cohesion Policy. An Introduction to EU Cohesion Policy in Eastern, Central, and Southern Europe*. Warsaw, Walter de Gruyter, 2020.

Ez a megközelítés kiemeli az európai és nemzeti hozzáadott érték és a szilárd eredmények szükségességét, és szakít a jogosultsági szemléletmóddal.⁶

Az EU kohéziós forrásainak felhasználásánál összetett szabályrendszer írja elő a végrehajtáshoz alkalmazandó szabályokat. A többéves pénzügyi keret és szabályozás alapján a tagállamoknak és a kedvezményezetteknek eddig is igazolniuk kellett, hogy a pénzgazdálkodásra vonatkozó szabályozási keretük megfelelő, a vonatkozó uniós rendeletek végrehajtása szabályszerű, és létrehozták az uniós finanszírozás sikeres végrehajtásához szükséges közigazgatási és intézményi kapacitásokat. A jogállamisági feltétel új réteget emel erre a rendszerre, amikor politikai problémákat és vitákat próbál költségvetési eszközökkel kezelni.

A 2021–2027 programozási időszak többéves pénzügyi keretének előkészítése a korábbiaknál is komplexebb és nehezebb politikai és szakmai feladatnak bizonyult. Megvizsgálva azonban a 2021–2027-es időszakra tervezett források lebonyolítási, jogosultsági és felhasználási feltételrendszerét megállapítható, hogy a források felhasználási lehetőségeinek kialakításában kulcsszerepet kap az Európai Bizottság. A források az EU stratégiai céljaihoz és ezek eléréséhez szükséges reformokhoz kötöttsége tovább erősödik. Ennek alapján az Európai Bizottság fontos eszközöket kap, amelyekkel lassíthatja vagy megakadályozhatja, hogy a tagállam a szabályrendszerrel ellentétesen használja az EU által biztosított forrásokat. A két legfontosabb új elem a költségvetési egyeztetési folyamatban egyrészt az a szándék, hogy a forrásokat a tagállamok „megrendszabályozására” használják – a tagállamok többsége által elfogadott – szankciós eszközként, másrészt pedig a Covid-19-helyzet kezelésére az EU általi hitelfelvétel mint forrásszerzés a közös költségvetéshez.

A könyv ebben a bonyolult rendszerben való eligazodást kívánja elősegíteni, valamint célja, hogy mind a területen dolgozó szakemberek, mind az érdeklődők számára bemutassa a fő sajátosságokat és tudnivalókat.

A szerkesztő

⁶ Nyikos Györgyi: Gazdasági, társadalmi és területi kohézió. In *Az Európai Unió szakpolitikai rendszere*. Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó. (Megjelenés alatt.)